

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบทสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร เช่น ในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงกว่าในอดีต ซึ่งส่งผลให้มีความคาดหวังและมีความต้องการต่อผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งความคาดหวังและความต้องการของประชาชนมีความหลากหลายตามทัศนคติ ความเชื่อหรือค่านิยมของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม จึงกลายเป็นแรงกดดันในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงานในองค์กร ภายใต้ภาวะการณ์เช่นนี้ทำให้องค์กรต้องปรับบทบาทหน้าที่ ลดความซ้ำซ้อนในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้งานเกิดประสิทธิผล มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยนำแนวคิดในเรื่องการบริหารแนวใหม่มาปรับใช้เพื่อให้สามารถตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ บรรลุประสิทธิผล สร้างความก้าวหน้ารุ่งเรืองให้กับท้องถิ่น มีภาพลักษณ์ที่ดีได้รับความเชื่อถือไว้วางใจในสังคมทุกระดับ และสามารถตอบสนองความคาดหวัง ความต้องการของประชาชน ตลอดจนสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุกกลุ่ม ย่อมไม่ใช่งานที่ง่ายและไม่สามารถทำให้บรรลุผลได้ถ้าผู้บริหารในองค์กรขาดภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่จะนำกลุ่มของตนให้บรรลุสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มัลลิกา ต้นสอน, 2544) นอกจากนี้ผู้นำยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นบุคคลที่จะเป็นผู้นำได้จะต้องเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ (สุชาติ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา, 2544)

เทศบาลตำบลวงเหนือ อำเภอออยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่หลักในการบริหารและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ได้รับความสะดวกสบาย มีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้ได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้วิสัยทัศน์

ในการพัฒนา “ เป็นเทศบาลตำบลที่มีความโปร่งใส ประชาชนมีคุณภาพชีวิต มีรายได้ทุกครัวเรือน มีสุขภาพดี มีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อากาศดี ไม่มีมลพิษ ดูแลจัดการศึกษา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมประเพณี อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยี ” โดยใช้นโยบายการทำงานที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โปร่งใส กระจายอำนาจอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ภายใต้การนำของนายกเทศบาลและคณะผู้บริหาร ทำให้เทศบาลตำบลวางเหนือดำเนินโครงการ และแผนงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จนเป็นที่ประจักษ์ต่อสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ส่งผลให้เทศบาลตำบลวางเหนือได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย เช่น ได้รับรางวัลที่ 2 การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546 จัดโดยกระทรวงมหาดไทย รางวัลพระปกเกล้าในปี 2548 และล่าสุดเมื่อเดือน พฤศจิกายน 2553 ได้รับรางวัลพระปกเกล้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม เป็นต้น

ปัจจุบันเทศบาลตำบลวางเหนือกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านบริบทของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร โดยเฉพาะองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมีบทบาทเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น ทั้งยังสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้

คณะผู้วิจัยได้ลงสำรวจข้อมูลพื้นฐานของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวางเหนือ อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ ความคาดหวัง ของประชาชน อีกทั้งได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารเทศบาลตำบลวางเหนือ ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความคาดหวังของประชาชน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่จะมาเป็นผู้บริหารเทศบาลตำบลวางเหนือในอนาคต ตลอดจนเป็นกรณีศึกษาสำหรับเทศบาลอื่น ๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลวางเหนือตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวางเหนือ อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลดวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ จาก 10 หมู่บ้าน จำนวน 6,080 คน และข้าราชการประจำ / พนักงานเทศบาลที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลดวงเหนือจำนวน 42 คน (ข้อมูลพื้นฐาน, 2554)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลดวงเหนือตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลดวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ทำการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามทฤษฎีภาวะผู้นำ

4 ทฤษฎี ประกอบด้วย

1. ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theories) จำนวน 20 ตัวแปร
2. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories) โดยศึกษาจากทฤษฎีมุ่งทำงานและมุ่งหังความสัมพันธสูง จำนวน 20 ตัวแปร
3. ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Theories) โดยศึกษาจากทฤษฎีทางเดินสู่เป้าหมาย จำนวน 14 ตัวแปร และ ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ของเฮย์เซย์ บลังชาร์ต จำนวน 10 ตัวแปร
4. ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theories) จำนวน 12 ตัวแปร

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลดวงเหนือตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลดวงเหนือ
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารเทศบาลตำบลดวงเหนือให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
3. เป็นประโยชน์ต่อเทศบาลตำบลอื่นในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำองค์กร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิเคราะห์องค์ประกอบ หมายถึง เทคนิคทางสถิติที่ใช้รวมกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลวงเหนือ และข้าราชการประจำ/พนักงานเทศบาลที่อาศัยหรือปฏิบัติงานในเขตเทศบาลตำบลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของประชาชนให้มีบทบาทในการรณรงค์ ชักนำ หรือชี้นำให้ประชาชนรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของชุมชนให้บรรลุผลสำเร็จ

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการชักจูงหรือโน้มน้าวผู้อื่นให้ค้นหาหนทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ได้อย่างกระตือรือร้นและเป็นการผูกมัดหรือหลอมรวมกลุ่มเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วกระตุ้นให้ดำเนิน ไปสู่เป้าหมาย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากการเลือกตั้งและเป็นที่ยอมรับของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และทีมงาน

องค์ประกอบภาวะผู้นำ หมายถึง ลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่ได้จากการศึกษาตามทฤษฎีภาวะผู้นำ 4 ทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีคุณลักษณะ ทฤษฎีพฤติกรรม ทฤษฎีตามสถานการณ์ และ ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง